HEMSTÄLLAN

2019-06-13 Dnr 1.2.6-2019-708

Sámediggi
Sámedigge
Sámiediggie
Saemiedigkie

Till:
Regeringen
Kulturdepartementet

Hemställan angående ILO-konvention 169

ILOs konvention nr 169 om urfolk och stamfolk trädde ikraft 1991. Sverige har inte ratificerat konventionen trots att flera statliga utredningar genomförts för att undanröja hindren för en ratificering.

ILO-konvention 169 är en av det viktigaste internationella konventionerna som behandlar urfolks rättigheter. ILO-konventionen och Urfolksdeklarationen anses överensstämma innehållsmässigt och ömsesidigt förstärka varandra. Konventionen omfattar alla nyckelfrågor för urfolks rättigheter bl.a. urfolks rätt till skydd mot diskriminering, urfolks rätt till samråd och deltagande i beslutsfattande i frågor som rör urfolket. Konventionen omfattar även urfolks rätt till skydd av den mark där de traditionellt bott och verkat samt urfolks rätt att delta i användning, förvaltning och bevarande av naturtillgångar på denna mark.

Enligt ILO-konvention ska regeringarna, med medverkan av berörda folk, se till att dessa folks rättigheter skyddas och att deras integritet respekteras. Urfolk ska fullt ut, utan hinder åtnjuta mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Särskilt poängteras att konventionen utan diskriminering ska tillämpas på såväl manliga som kvinnliga medlemmar av dessa folk. Vidare ska särskilda åtgärder vidtas för att skydda urfolkens institutioner, egendom, arbete, kultur och miljö.

Enligt konventionen ska urfolkens äganderätt och besittningsrätt till den mark som de traditionellt bebor erkännas. Åtgärder ska vidtas för att skydda deras rätt att nyttja mark som inte uteslutande bebos av urfolket. Regeringarna ska vidare vidta åtgärder för att identifiera den mark som traditionellt bebos av dessa folk samt inrätta lämpliga förfaranden inom det nationella rättssystemet för att ta ställning till anspråk på mark från berörda folk. Särskilt urfolkens rätt till naturtillgångar som hör till deras marker ska skyddas. Urfolket ska ha rätt att delta i användningen, förvaltningen och bevarandet av dessa tillgångar. Som en huvudregel får urfolk eller stamfolk inte förflyttas från den mark som de bebor.

Andra områden som berörs i konventionen är bl.a. sysselsättning och anställningsvillkor, yrkesutbildning, hantverk och landsbygdsindustri, social trygghet, hälso- och sjukvård, utbildning och kommunikation samt kontakter och samarbete över gränserna.

FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter utgör idag grundläggande ramverk för de mänskliga rättigheterna. Sverige har ratificerat båda konventionerna.

Även Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europarådskonventionen) inkorporerades 1995 av Sverige och blev då svensk lag i sin helhet.

Internationell rätt omfattar principerna om likabehandling och icke-diskriminering och ett särskilt skydd för minoriteter och urfolk. Både FN och Europarådet har återkommande riktat kritik mot Sveriges passivitet när det gäller att säkerställa samernas rättigheter till land och vatten i nationell lagstiftning i enlighet med internationella konventioner. Både FN-organ och Europarådet rekommenderar Sverige att ratificerar ILO-konvention 169.

I betänkandet *Samerna- ett ursprungsfolk i Sverige* (SOU 1999:25) gjordes bedömningen att Sverige i de flesta avseenden uppfyller ILO-konventionens krav men att åtgärder måste vidtas för att Sverige ska nå upp till kraven om samernas rättigheter till mark. En utredning om gränserna för renskötselområdet har gjorts i *Samernas sedvanemarker* (SOU 2006:14) och samernas jakt- och fiskerätt har utretts i betänkandet *Jakt- och fiske i samverkan* (SOU 2005:116).

Det osäkra rättsläget avseende den samiska rätten har bl.a. lett till att Girjas sameby valt att stämma svenska staten om bättre rätt till jakt och fiske inom samebyns område. Målet kommer att behandlas i Högsta Domstolen under 2019.

Även i betänkandet *"Samlat, genomtänkt och uthålligt? En Utvärdering av regeringens nationella handlingsplan för mänskliga rättigheter* (SOU 2011:29) rekommenderas att regeringen antar en plan med angivna mål för hur eventuella hinder mot en ratifikation av ILOs konvention 169 skulle kunna undanröjas.

Sametinget har redan 1999-10-26—27, § 24 i plenum i yttrande över betänkande av *Utredning om ILO konventionen 169* (SOU 1999:25) enhälligt uttalat att Sverige skyndsamt ratificerar ILO-konvention 169 och därmed att urfolket samerna omfattas av mänskliga rättigheter enligt internationella konventioner. En ratificering av ILO- konventionen skapar möjligheter till ett grundläggande skydd och trygghet för samerna samt möjligheter till en samisk framtid i Sverige.

Hemställan
Det samiska folket bidrar till biologisk mångfald, social, kulturell och ekonomisk hållbarhet samt till internationellt samarbete i likhet med andra urfolk i världen.

Sametingets plenum hemställer att regeringen föreslår

att riksdagen skyndsamt ratificerar ILO konvention 169 för att samernas rättigheter till mark och vatten till följd av samernas traditionella innehav och långvariga bruk ska kunna säkerställas och tryggas. Sametinget menar att ILO-konvention 169 omfattar alla samer.

att regeringen föreslår en tydlig tidsplan för ratificering av ILO-konvention 169.

att regeringen involverar det samiska folket i ratifikationsprocessen av ILO-konvention 169.

Stuehkie den 13 juni 2019

Per-Olof Nutti
Styrelseordförande
Sametinget